

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ЛАКОФАРБОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуто сутність управління витратами виробничого підприємства. Визначено взаємозв'язок системи управління та управлінського обліку. Запропоновано управлінський процес оптимізації діяльності лакофарбових підприємств.

В статье рассмотрена сущность управления затратами производственного предприятия. Определена взаимосвязь системы управления и управленческого учета. Предложено управленческий процесс оптимизации деятельности лакокрасочных предприятий.

The article deals with the nature of cost management production company. Correlation of management and managerial accounting. A management process optimization of paint companies.

Ключові слова: управління, управлінський облік, оптимізація витрат.

Діяльність підприємств лакофарбової промисловості в умовах ринкової економіки визначає проблему раціонального витрачання природних ресурсів, докорінного поліпшення управління витратами, оскільки витрати на виробництво продукції є індикатором діяльності підприємства, основним фактором ціноутворення і формування прибутку. Прибуток – це показник успішної роботи підприємства, проте якість виготовленої продукції, її конкурентоспроможність на ринку також є важливими чинниками діяльності. Це зумовлює потребу у формуванні цілісної системи управління виробничо-господарською діяльністю підприємств лакофарбової промисловості, яка залежатиме від ефективної системи управління витратами на виробництво продукції.

Досліджуючи витрати, такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як К.Друрі, А.В.Череп, Л.В.Нападовська, С.Ф.Голов, Ф.Ф.Бутинець, Т.П.Карпова, Ю.С.Цал-Цалко, В.М.Панасюк, І.Є.Давидович, С.А.Ковтун, С.А.Котляров, Ю.М.Великий, М.Г.Грещак, В.М.Гордієнко, О.С.Коцюба, В.Г.Лебедев, В.П.Кустарев, А.Т.Московчук, А.І.Ясінська, О.В.Кравченко, стверджують, що реальним напрямом зменшення витрат є система управління ними. Проте незважаючи на численні теоретичні та практичні здобутки в розробці ефективних методів управління витратами, існують проблеми, які потребують подальшого розв'язання. Загалом, вітчизняний досвід управління витратами у наш час зводиться переважно до здійснення перевірок виробничих показників, фінансових результатів, стану майна та обмеженого кола організаційних питань.

Метою є визначення методів управлінського обліку для ефективного управління виробничою діяльністю підприємств лакофарбової промисловості.

Процес управління витратами можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, що формує корегуючі впливи на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства, спрямовані на досягнення оптимального рівня (в межах допустимих відхилень) витрат в усіх підсистемах підприємства за умови виконання в них будь-яких робіт [1, с.26]. Проте А.М.Турило визначає управління витратами, як процес цілеспрямованого формування оптимального рівня витрат підприємства [8, с.19]. За С.Ковтун «Управління витратами – це вміння економити ресурси та максимізувати віддачу від них» [4, с.8].

Т.П.Карпова вважає, що управління витратами включає такі основні елементи: планування, нормування, облік, калькулювання, економічний аналіз, контроль, регулювання та прогнозування витрат [3, с.55].

Отже, управління витратами можна визначити як процес, що включає управлінські дії та рішення, метою яких є досягнення високих економічних результатів діяльності підприємств на основі організації ефективного використання ресурсів підприємства.

О.Попов визначає, що управління витратами – це розробка та реалізація управлінських впливів, заснованих на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей. Управління витратами – складова система управлінського обліку [6, с.736].

Б.Раян вказує: «Управлінський облік повинен надавати інформацію, яка ґрунтується на фінансових даних для прийняття рішень керівниками. Однак у більшості розвинених підприємств служби фінансового й управлінського обліку частково перекриваються функціями» [7, с.123].

Р.О.Матвієнко також визначає, що організацію й створення системи управлінського обліку в Україні варто розглядати через призму, насамперед бухгалтерської системи, тому що саме тут створюється основна інформація, яка використовується в управлінському обліку (про витрати й результати) [5].

Такий взаємозв'язок можна пояснити тим, що на сучасних промислових підприємствах, зокрема лакофарбових, існує інтегрована облікова система, в якій управлінський, фінансовий облік взаємодіють на підставі отриманої інформації з первинного обліку. Крім того, в підсистемі управлінського обліку використовується інформація фінансового обліку, зокрема, аналітичні дані про витрати виробництва в розрізі видів виробництв, видів виготовленої продукції. Первинні документи, відомості аналітичного обліку, складені у системі фінансового обліку, слугують базою для складання внутрішньої (управлінської) звітності.

Головною метою ведення управлінського обліку на лакофарбових підприємствах є надання неупередженої, достовірної інформації про витрати для потреб управління з метою прийняття оптимальних рішень щодо виробництва продукції. Отже, система обліку витрат на підприємстві – це основа всієї системи управління підприємством. Саме тут збирається вся інформація про фактичні витрати, отже, створюються основи для прийняття дієвих управлінських рішень.

Одним із головних завдань управлінського персоналу підприємств лакофарбової промисловості на сьогодні є створення такої системи управління витратами виробництва, яка б надавала можливість керувати витратами на всіх етапах виробничого процесу, відповідала критеріям єдності підходів щодо управління, дозволяла встановлювати залежність між зниженням витрат виробництва та зростанням якості продукції. Проте система управлінського обліку буде ефективною тільки в тих випадках, якщо відповідатиме особливостям діяльності кожного підприємства та охоплюватиме всі процеси на підприємстві.

Організація діяльності з метою оптимізації здійснюваних процесів, а також

мобілізація внутрішнього потенціалу підприємства здійснюються з допомогою менеджменту, що полягає у прийнятті управлінських рішень. Отже, прийняття управлінських рішень є необхідним у процесі постачання (вибір вигідних варіантів постачання), виробництва (виробництво рентабельних видів продукції) і реалізації (вибір вигідних контрактів реалізації) продукту праці.

На специфіку формування та функціонування управлінського обліку витрат виробництва на лакофарбових підприємствах впливають певні фактори, зокрема технологічні: особливості виробництва продукції в закритому процесі, багатоасортиментність вхідної сировини та матеріалів, взаємозамінність сировини, великий асортимент продукції, що випускається, можливість виробництва одного виду продукції за різними нормами та рецептурами.

Система управлінського обліку є важливим інструментом, що покликаний забезпечувати взаємодію та погодженість окремих елементів управління для досягнення цілей підприємства та ефективності діяльності.

Організація управлінського обліку є внутрішньою справою підприємства, що дозволяє керівництву самостійно вирішувати питання: як класифікувати витрати; наскільки деталізувати місця виникнення витрат і як їх пов'язувати з центрами відповідальності; як вести облік фактичних і планових (нормативних), повних і часткових (змінних, прямих, обмежених) витрат.

У процесі управління витратами виробництва та прийняття управлінських рішень на підприємствах лакофарбової промисловості необхідно впровадити систему управлінського обліку, яка складається з таких складових: управління виробництвом з точки зору найбільш вигідної технології виробництва, отримання максимального прибутку, покращення якісних показників лакофарбової продукції, зменшення шкідливого впливу виробництва на навколишнє середовище, зокрема в атмосферне повітря; управління виробництвом на основі визначення оптимального розміру партії виробництва продукції.

Отже, критерієм оптимізації витрат є їх мінімум, проте одночасно необхідно отримувати максимальні вигоди від понесених витрат. Проте непланомірне зниження витрат може призвести до зниження якості лакофарбової продукції, втрати потенційних покупців, відмови від виробництва та реалізації тих видів продукції, які менш рентабельні, але що користуються попитом у споживачів, хоча й потребують значних витрат на виробництво.

Процес оптимізації діяльності підприємства пов'язаний із пошуком такої організації виробництва, за якої підприємство отримувало б максимальний ефект з мінімальними витратами. Оптимізація операційної діяльності відбувається способом зіставлення обсягів виробництва та реалізації продукції, витрат на її виробництво й реалізацію, а також прибутку, який отримує підприємство внаслідок здійснення операційної діяльності [2, с. 263].

Побудова системи управління витратами, з метою їх оптимізації, залежить від розміру підприємства, виду діяльності, специфіки та технології виробництва, суб'єктів та об'єктів управлінського обліку.

Система управління витратами на підприємствах лакофарбової промисловості має носити не фрагментарний, а комплексний системний характер. Важливою

передумовою побудови системи управління витратами на підприємствах лакофарбової промисловості є технологія виробництва, номенклатура продукції, що виготовлюється на підприємствах, номенклатура вхідної сировини. Чим більша номенклатура вхідної сировини, продукції, тим складнішою та розгалуженішою повинна бути система управління витратами на підприємствах лакофарбової промисловості. При прийнятті управлінських рішень щодо виробництва лакофарбової продукції, її структури, обсягів необхідно враховувати багато факторів, що впливають на виробництво: по-перше, виробничі потужності підприємств, склад виробничого обладнання, технологія виробництва, якість вхідної сировини та матеріалів; по-друге, зовнішні фактори, зміна сезонів (зима-літо), зміна температури повітря, яка впливає на якість як сировини для лакофарбової продукції, так і самої виготовленої продукції (збільшується леткість окремих органічних розчинників відбувається випаровування).

При прийнятті рішення виробляти той чи інший вид лакофарбової продукції, визначенні яка технологія виробництва є більш прибутковою, на досліджуваних підприємствах необхідно здійснювати прогноз шляхом отримання інформації з позиції маржинального підходу.

На підприємствах лакофарбової промисловості спостерігається така тенденція: виробництво емалей ПФ-115 менш рентабельне ніж виробництво, наприклад, мастик БПМ-1 (за розрахунком повної собівартості продукції). Проте зняття нерентабельних видів продукції з виробництва не збільшує рівень прибутку, зменшується сума виторгу, але витрати залишаються сталими. Відповідно, підприємствам необхідно обирати для виробництва такі види продукції, які будуть приносити належний розмір прибутку, відповідати стандартам якості, задовольняти потреби споживачів та мінімізувати негативний вплив виробництва і використання лакофарбової продукції на навколишнє середовище.

Чинна система фінансового обліку витрат не забезпечує оперативну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. Доцільно використовувати методи управлінського обліку, з метою вибору оптимальної технології виробництва з точки зору прибутковості, якості та екологічної безпечності лакофарбової продукції.

Список використаних джерел:

1. Грушина О.В. Управление затратами: Учеб. пособие. / О.В. Грушина. - Иркутск: БГУЭП, 2002. - 115 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами: Навчальний посібник. / І.Є. Давидович. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 320 с.
3. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для вузов. / Т.П. Карпова. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 350с.
4. Ковтун С. Управління затратами. / С. Ковтун, Н. Ткачук, Савлук С. - Х.: Фактор, 2007. - 272 с.
5. Матвієнко Р.О. Управлінський облік і системи обліку / Р.О. Матвієнко, Л.М. Матвієнко // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2009_12/Matvienk.htm
6. Попов О. Управління витратами / О. Попов. Економічна енциклопедія: У 3-х томах. Т. 3. - К.: Видавничий центр «Академія», 2002. - 952 с.
7. Сльозко Т.М. Види обліку: новітня інтерпретація / Т.М. Сльозко // Фінанси України. - 2007. - № 1. - С.118-128.
8. Турило А.М. Управління витратами підприємства: Навч.посібник. / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 120 с.